

TRENČÍN

v boji o samostatnosť Slovenského štátu

Udalosti v dňoch

6. októbra 1938 — 20. februára 1939

Ludovít Lupták

Štefan Markovič - Trenčín

ULICA J. HOLLÉHO : — TELEFON Čís. 72

Stavebné a nábytkové kovanie. Klince, šrauby, nástroje. Laky, farby šterce, masti, oleje, dehet a dehtové produkty. Africká tráva, konská srsť, povrazy, popruhy a nábytkové perá. Dyhy, preglejky, moridlá, gleje, brusacie a pomocné hmoty. Včelárske a ovocinárske potreby, preparáty na ničenie hmyzu. Zasklievanie stavieb a portálov, rozličné sklá, zrkadlá a tmely.

Továreň na jemné dámske a pánske módne látky
z česanej a mykanej priadze

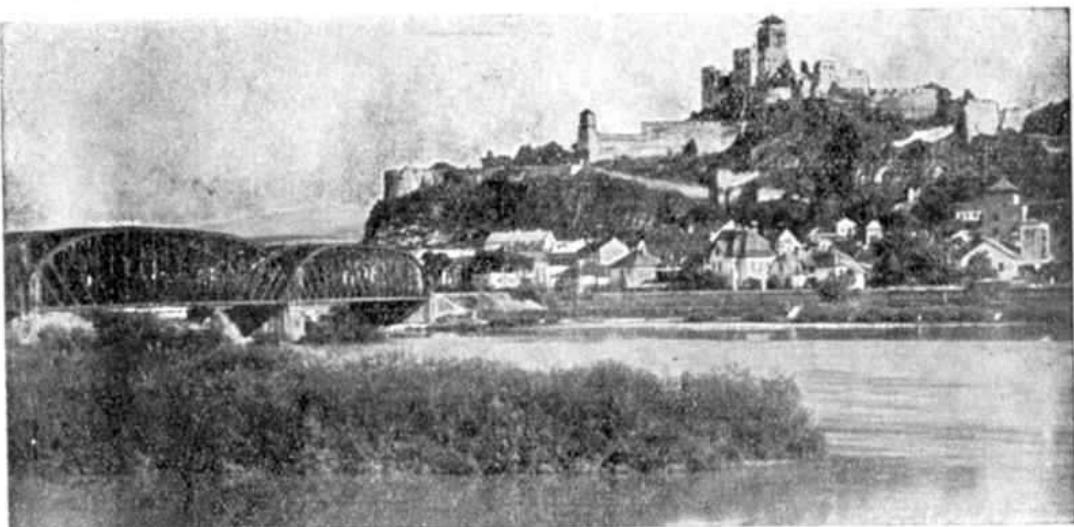
TIBERGHIER FILS. TRENČÍN

Vlnená priadza pre tkáčne a pletiarne.
Farebná vlnená priadza v rozličných jakostiach
na ručné práce.

RUDOLF SCHAUER

veľkoudenárstvo a veľkomäsiarstvo
továreň na salám a konzervy
v TRENČÍNE

Odporuča svoje prvotriedne výrobky.

Trenčiansky hrad.

Celkový pohľad na Trenčianske Teplice.

Pri každom dávnom diele sa pôvodné výtlačky časom vytrácajú a jeho dostupnosť sa zmenšuje.

Toto spracovanie diela ako faksimile pôvodného vydania digitalizáciou do "e-knihy" je vedené úmyslom zlepšiť prístup k tomuto dávnemu dielu za účelom štúdia histórie. Dielo doteraz bolo a ešte stále aj je dostupné za okolnosti obsahových a autorských, ktoré sú určujúce pre toto spracovanie. Dielo ponúka na predaj sieť kníhkupectiev Baila (<http://baila.net/kniha/219737746/trencin-v-boji-o-samostatnost-slovenskeho-statu-ludovit-luptak>) - v tomto prípade zjavne antikvárne výtlačky bez ohľadu na ich momentálnu skladovú dostupnosť. Univerzitná knižnica v Bratislave zase ponúka možnosť objednať ako e-knihu zosnímaním a sprístupnením vo formáte PDF na požiadanie za úhradu (toto dielo súčasťou nie, lebo ho nemá) dielo zhodného autora z toho istého roku vydania a zhodnej problematiky, len z iného mesta (Lupták, Ľudovít: Zemplín v budovaní slovenskej štátnosti, [Bratislava] [Slovenská Ľudová kníhtlačiareň] [1939] https://search.books2ebooks.eu/Record/ukb_vtls000447912). Do tohto radu, za už zmienené dve príležitosti nadobudnutia, sa stavia aj toto spracovanie diela, neziskové, nepodnikateľské, dostupné bezplatne na štúdium histórie.

Hoci toto dielo v podstate je známe, chýba v nejednej odbornej knižnici (aj v zmienenej UK BA) a málo sa o ňom vie aj medzi profesionálnymi historikmi (nemá ho v zdrojoch uvedený ani známy historik SAV pán Kamenc vo svojom príspevku o politickom a spoločenskom vývoji v Trenčíne v r. 1938 - 1945 zverejnenom v vlastivednej monografii Trenčín z r. 1997, a ďalšie ...) a o dielo je príležitosťný záujem bádateľov aj v prítomnom čase.

Uvedenú medzeru chce zaplniť toto spracovanie pôvodného diela.

Kiež by každá prelomová doba po sebe zanechala svedecvo aj na miestnych úrovniach.

Pravda sa nebojí skúmania.

Nesúdme minulosť, aby sme aj my neboli súdení.

Ing. Vojtech Brabenec, Trenčín, august 2015.

Trenčín

Málo je na Slovensku miest, ku ktorým pojila by sa tak krásna slovenská tradícia, či už z minulosti historickej, alebo z nedávnych čias bojov za samostatné neodvislé Slovensko, ako Trenčín. Historická minulosť mesta nám je dostatočne známu, obrátme preto svoj zrak k nedávnym trudným časom, keď Trenčín s vypätím všetkých svojich súl statcne, poctive a skrz na skrz slovensky bojoval za utláčané slovenské práva.

Ako veľmi si vážil mesta i zvečnelý Vodca národa Andrej Hlinka, vysvitá z jeho karakteristickej vety, ktorú vyslovil z príležitosti prvého manifestačného shromaždenia Spolku Sv. Vojtecha, ktoré sa tu konalo v roku 1921 za účasti vyše 16.000 ľudí a za prítomnosti prvých troch slovenských biskupov: „Uznáte páni, že sme lepšie voliť nemohli, ako keď sme si za rámcem nášho manifestačného shromaždenia vyvolili Trenčín”.

22. mája 1928. mesto svedkom bolo veľmi významnej, do teraz však ešte historicky nezhodnotenej udalosti. Bol to výročný deň desaťročia podpisania Pittsburghskej dohody. Hlinkova Slovenská ľudová strana vydržiava tu verejné shromaždenie, na ktoré dostavilo sa vyše 25.000 manifestantov. Na tomto shromaždení prítomný bol i jeden z podpisovateľov Pittsburghskej dohody a to zástupca amerických Slovákov rev. Kočiš. Tento deň rev. Kočiš povedal tieto významné slová: „Američtí Slováci videli počas vojny, že Rakúsko-Uhorská monarchia sa rozpadne. Rozmyšľala teda o tom, ako umiestniť Slovákov, ako zabezpečiť ich národnú budúcnosť. Zkrasla v nich myšlienka; že Slovanov s bývalej monarchie treba spojiť v jeden federatívny štát osi po vzore Spojených štátov severoamerických. Neskôršie však z rozhľčných príčin uzavretá bola Pittsburghská dohoda, ktorá je iba minimálom toho, čo chceli pre nás zabezpečiť americkí Slováci. My máme právo na o mnoho viac. V boji vytrvajte! Amerika Vám bude na pomoci!”

Tohto shromaždenia, na ktorom sa už zjavne rysovaly kontúry samostatného Slovenského štátu zúčastnili sa i Otec národa Andrej Hlinka, dr. Jozef Tiso, dr. Jozef Buday, dr. Labay, dr. Vojtech Tuka, Jozef Sivák a Floriš Tománek. Shromaždenie schválilo vydanie tohto charakteristického národného manifestu:

Slovenský Národný Manifest

vynesený v Trenčíne dňa 28. mája 1928.

Predstavitelia zásady osobitnosti a sebaurčujúceho práva Slovenského Národa, súskupení v Slovenskej Eudovej Strane, na Slovensku,

porokovali sa prítomnosti 25.000 účastníkov slávnostného sjazdu svojho o česko-slovenskej otázke a o programových prejavoch a usmiesli sa nasledovne:

Politický program, usilujúci sa o spojenie Čechov a Slovákov v samostatnom štáte z Českých zemí a Slovenska, bol sa vernej a oddanej účasti Slovákov uskutočnený!

Slovensko, ani naproti ustanoveniam Pittsburghskej Dohody nemá svoju vlastnú administratívnu, ani svoj snem, ani svoje súdy!

Slovenčina ani naproti ustanoveniu Pittsburghskej Dohody nie je všecbene do života uvedená v škole, v úrade a vo verejnom živote vôbec!

Česko-Slovenský štát je republikou, avšak neumožňuje demokraticky uplatniť sa sebaurčujúcemu právu Slovákov!

Spolupráca Čechov a Slovákov v Spojených štátoch bola sice vzájomná, ale v osloboodenom štáte len Slováci konali svoje smluvné povinnosti!

Podrobne ustanovenia o zariadení česko-slovenského štátu ponechaly sa sice oslobodeným Čechom a Slovákom a ich právoplatným predstaviteľom, ale podnes ustanovenia tieto končnou platnosťou usporiadané neboli!

Dr. JOZEF BUDAY,
predseda sjazdu.

ANDREJ HLINKA,
predseda Slov. ťud.
strany

28.—29. decembra 1932 konal sa v Trenčíne pracovný sjazd autonomistov. Na tomto sjazde bola zastúpená aj Slovenská národná strana na čele so svojím poslancom Martinom Rázusom a jeho štábom. Tento sjazd mal úplne revolučný charakter.

Vodca národa Andreja Hlinku zasa len Trenčín poctil ďalekosiahlym historickým vyhlásením. Položil otázku: „Prečo sme sa tu shromaždili a čo chceme konkretizovať? Na svoju otázku sám dal túto odpoveď:

„Preto, aby slovenský národ považovaný bol za suverenný národ.” — Potom pokračoval nasledovne:

„Ved, ako že by sme mohli deklarovať v roku 1918 v Turč. Sv. Martine, keby sme neboli národom suvereným? Svoj národ si nedáme ani za cenu republiky! Tróny, mocnosti padly, ale slovenský národ nepadol, ani nepadne!“ Svoju reč dokončil takto: „Dnes Slovenská ľudová strana a Slovenská národná strana znova si podávajú ruky, lebo slovenský národ je nám nadovšetko!“

Podpredseda strany dr. Jozef Tiso vo svojej reči dôvodil, že autonomizmus je prvým krokom k realizovaniu suverenity národa.

Poslanec Martin Rázus prehlásil, že suverenita slovenského národa musí sa opierať o vlastnú legislatívnu moc, t. j. o svoj vlastný snem a slovenský národ nikdy a za žiadnych okolností nezrieckne sa týchto atribútov svojho národného života.

Politická sekcia sjazdu vyniesla silne revolučnú rezolúciu. Túto však cenzor v miestnom týždenníku Trenčan vytrel.

Začiatkom historického roku 1938 miestna organizácia Hlinkovej slovenskej ľudovej strany mala zasadnutia, na ktoré povolávaní boli vždy i rečníci z ústredia, a to: Mach, dr. Kočiš, dr. Terlanda, Murgaš a iní.

Ako statočne a nebojáčne sa Trenčín vždy držal, dokazuje i 2. január 1938. Na tento deň československé koalované strany zvolaly verejné shromaždenie, ktoré malo Prahe dodat dôkazy o vernosti Slovákov za československý národ a československú ideu. Trenčín však dokázal, že palica má dva konce! Šaňo Mach v doprovode niekoľkých miestnych Orlov a Kubrancov, ktorých mu k telesnej obrane zorganizoval obv. taj. Ľudovej strany Palo Jančovič, nepovolane dostavil sa na chystané shromaždenie a pred započatím tohože, na shromaždených udrel ohnivou rečou. Jeho prítomnosť v doprovode nadšených Kubranov a Orlov medzi svolávateľmi spôsobila taký zmätok, že títo sa ani len neodvážili zvoliť si predsedu shromaždenia.

Ohnivá reč Šaňa Macha natoľko sfanatizovala všetkých prítomných, že bez rozdielu na straníku príslušnosť priklonili sa všetci (okrem Čechov) na jeho stranu a po odznení tejže, všetci spontánne a radostne zaspievali „Hej, Slováci!“.

Toto shromaždenie má hľavne preto veľkú historickú cenu, že práve na ňom padlo výbojné a možno smelo tvrdiť, víťaziace heslo Šaňa Macha: „V tomto roku do útoku!“

Po žilinskej manifestačnej schôdzi dňa 23. januára 1938, na ktorej vodeca národa Andrej Hlinka vyslovil pamätnú historickú vetu: „Ked nám Praha nedá čo nám patrí, dáme Prahe s Bohom.“ Okresná organizácia Hlinkovej slovenskej ľudovej strany v Trenčíne na deň 30. januára 1938 zvolala členskú schôdzku, ktorej sa zúčastnil i dr. Jozef Tiso. Referoval o svojej americkej ceste, a po tomto referáte vysvetľoval vetu „I za cenu Republiky“.

ktorú povedal pred svojím odchodom do Ameriky v Bánovciach. Mimo iného povedal: „Jestvuje slovenský národ a žiaden česko-slovenský národ. Je Československý štát a ten je výplodom ľudskej práce. Niako však nemožno stvoriť československý národ. Toto sa nepodarilo ani len samému Masarykovi. Národ je od Boha — štát je iba dielo ľudske!“

Na tejto schôdzi prijatý bol aj známy trenčiansky manifest, ktorého jedna veta padla za obet tam prítomného zástupcu okresného úradu.

Manifest znieje takto:

V duchu božích zákonov, práva prirodzeného a dejín nášho slovenského národa osvedčujeme sa za autonomiu Slovenska. Ako suverenný národ, ktorý už pred tisíc rokmi bol tu pod Tatrami doma, chceme tu i dnes, i v budúcnosti žiť životom samobytného národa hodným. Plníme odkaz Pribinov, odkaz našich apoštолов Cyrila a Metoda, odkaz Bernoláka, Štúra a ostatných bojovníkov za naše práva, ked tu pod sástagou Hlinkovou, ktorého program je nositeľom odkazu našich dejín, hlásime sa k Pittsburghskej dohode, ako k miňumu toho, čo v záujme slobodného vývoja národa slovenského musí byť splnené. Pittsburghská dohoda plati a platia aj ostatné smluvy na čele s Clevelandskou. Pripojujeme sa k sjazdom a manifestáciám v Trenčíne, Tepliciach, v pribinovskej Nitre, v Piešťanoch a Žiline (dňa 23. jan. 1938), ktoré všetky sa osvedčily za autonomiu.

Chceme byť v jednom fronte s národmi, ktoré už striasli zo svojho tela marxistickú pliagu. Protestujeme proti tomu, aby sa v mene slovenského národa niekto spojoval s medzinárodným predstaviteľom protikresťanskej marxistickej ideologie. Spojujeme sa v tomto boji so všetkými Slovákm tu pod Tatrami i v zahraničí, najmä s našimi americkými bratmi. Stotožňujeme sa s bojom našich akademikov v znamení hesla „Na Slovensku po slovensky“.

Odmietame útoky proti našim autonomistickým vodcom.

Z Trenčína, zpod hradu Matúša Číka, voláme všetkým Slovákom: Za autonomiu, za Pittsburghskú dohodu — v tomto roku do útoku!

V Trenčíne väznený bol náš prvý ministerský predseda dr. Jozef Tiso a šéf propagandy Šaňo Mach.

Trenčín následkom svojej strategicky veľmi dôležitej polohy stal sa sídlom Sborového vojenského veliteľstva a jeho okolie bolo hlavným muničným skladištom. Česi i tejto okolnosti využívali

k tomu, — keď sa im nijako nedarili pokusy na odstránenie, ničenie a podlamovanie našich horlivých politických vodcov — aby ich denunciovali. Konštruovali proti nim rôzne vlastizradné procesy. Spomeňme len špinážny proces považsko-bystrický. Tu z podozrenia protištátnych činov zatvorili niekoľko statočných našich farárov, učiteľov, roľníkov a robotníkov. Všemčne sa snažili, aby mohli do tohto procesu zapiesť i senátora dr. Štefana Polyáka a obv. tajomníka Paša Jančoviča.

Trenčín stal sa dejiskom významných udalostí nielen rázu manifestačno-verejných, ale i akosi intímne politických, nakoľko 3. októbra dostavil sa na miestnu faru k veľadostojnému pánu dekanovi-farárovi msgr. Ondrejovi Marsinovi český šľachtic Jindrich Kolowrat, ktorý v blízkej Turnej slúžil počas mobilizácie, ako záložný dôstojník. Tu predniesol, že by sa chcel soznámiť s vedúcimi činiteľmi Hlinkovej slovenskej ľudovej strany. Medzi rečou vyslovil sa, že on a s ním celá česká šľachta plne súhlasi so slovenským národným hnutím, nakoľko nesúhlasia ani s Masarykovými, ani Benešovými ideami a tešili by sa, keby Slovensko ovládlo české zeme, nakoľko tieto infikované sú židoboševizmom a, že Slovensko má tak vynikajúcich mužov zdravého smýšľania, ktorí by vedeli viest aj český národ. — Po tomto msgr. Marsina privolał k porade miestnych činiteľov strany, a to senátora dr. Polyáka a profesora Františka Tisu. Ich rokowanie trvalo celé tri hodiny.

4. októbra ráno odcestoval msgr. Marsina s Kolowratom do Bánoviec, kde ho predstavil úradujúcemu podpredsedovi strany dr. Jozefovi Tisovi. Tu sotrvali v spoločnom rokovaní až do obeda. Kolowrat, ako sociálpolitik, národochospodár a Slavian vysvetlil svoje názory na svetovú časovú politiku a poukázal na nebezpečie, ktoré hrozí republike, keďže bol už presne informovaný o nastávajúcich udalostiach. Po obede vrátili sa spolu s dr. Tisom do Trenčína. Tu na fare sišli sa o 20. hod. na spoločnej večeri vedúci politikovia Hlinkovej slovenskej ľudovej strany dr. Jozef Tiso, Karol Sidor, dr. Štefan Polyák, prelát msgr. dr. E. Fílkorn, Julius Stano, Štefan Danihel, Rudo Čávojský, prof. František Tiso, hostiteľ msgr. Andrej Marsina, dr. Martin Sokol a s nimi Jindrich Kolowrat. Počas večere panovala nálada, podmienená dojmom blízkych udalostí. Pritomni sondaovali pôdu historic kým udalostiam, ktoré sa staly skutkom za dva dni v Žiline.

Kým naši politikovia rokovali na fare, zatiaľ v kaviarni Tatra-hotelu sišli sa zákonodarci agrárnej strany. Tu radili sa o nastávajúcej katastrofe, ktorá hrozila ich strane. Tejto schôdze zúčastnili sa poslanci Ján Ursíny, Pavel Teplánsky a senátori Šelmec a Ján Zeman. Očakávali i príchod svojho vodcu dr. Milana Hodžu. Charakteristické je, že si k sebe pribrali i niekoľko, do dôstojníckych šiat, preoblečených detektívov, a hotel nechali strážiť kordonom četníkov. Akonáhle sa však dozvedeli, že naši vedúci

politici majú príst do miestnosti Slovenského kruhu, rozišli sa do súkromných príbytkov, kde vo svojom rokovaní pokračovali.

Medzitým v Slovenskom kruhu, ktorého miestnosti boli v Tatra-hotelu, panoval neobvykle čulý ruch. Nakoniec tento „kruh“ bol vždy teplým hniezdičkom trenčianskych autonomistov, sišlo sa tu i dnes, viac ešte, ako obyčajne ľudákov, lebo sa dozvedeli, že naši politici po večeri na fare, odoberú sa k nim. Pritomný bol i poslanec Haššík, ktorý vtedy slúžil v Trenčíne, ako záložný dôstojník. Netrvalo dlho a shromaždení uželi prichádzajúcich na čele s dr. Tisom, ktorý sa s nimi privítal s kľudným, spokojným

Clenovia mestského a okresného zastupiteľstva za HSES.
ku dňu 6. októbra 1938.

Dolná rada od prava na ľavo: Ladislav Jankovič, natierač, mest. zast., msgr. Andrej Marsina, dekanfarár, okr. zast., dr. Ján Zafko, advokát, m. z. vdp. opäť Rudolf Misz, m. z., vd. Maria Jankovičová, m. z., Juraj Boček, správca školy v. v., m. z.

Stojaci od prava na ľavo: Ladislav Korbel, robotník, m. z., dr. Gerhard Šebák, súdn. radca, m. z., Štefan Markovič, obchodník, m. z., dr. Ignáč Matis, riad. župnej nemocnice, m. z., Karol Kresánek, správca školy, okres. zast., dr. Štefan Tiso, súdn. radca, m. z., Pavel Janiček, robotník, okr. zast., Ján Čáska, bern. tajomník, o. z.

túsmevom na tvári. „Čo bude?“ — zaznala otázka so všetkých strán. „Nuž, čo bude, uvidíme! — odvetil dr. Tiso spokojne. — „Ideme do Žiliny, kde sa síde výkonný výbor strany. Autonomia Slovenska je už hotovou vecou. Tomu už nik nezabráni!“

Miestny okresný úrad, dozvediac sa o shromaždení a ná-

všteve v Slovenskom kruhu, vyslal tam dvoch svojich detektívov, aby sa prezvedeli, čo sa tam vlastne deje. Prítomní zdržali sa v „kruhu“ až do 2. hod. nočnej a celkom verejne pretrakovali nastávajúce veci, spievajúc autonomistické piesne a tropiac si žarty z prítomných služobníkov českej brachialnej moci.

Zaujímavé je na psychózu českých ľudí na Slovensku pred 6. októrom, prípad manželky generála Eliáša v Trenčíne, ktorá na ulici zastavila hl. riaditeľa Tieberghienky a opýtala sa tohto vynikajúceho trenčianskeho člena spoločenského života, že čo robil na katolickej fare 4. okt. večer. (K tomuto prípadu došlo tak, že pred farou stalo ten večer také isté auto, ako má zninený ria-

Foto Trenčá, Trenčín.

*Dr. Ján Zatko,
verejný notár, preds. Slovenského
národného výboru, predseda miestnej
org. HSLS.*

*Msgr. Andrej Marsina,
člen predsedníctva HSLS,
deklarant.*

diteľ.) On odvetil, že tam sice neboli, ale, keby tam bol, mohol byť, cítil by sa veľmi pocteným a vyznamenaným.

Nakreslili sme zhrubu aspoň obraz duchovného a politického Trenčína, aby priechod do novej éry nám bol jasnejší a pochopiteľnejší. Veľa by sa dalo ešte napísat o bojoch tohto nášho starodávneho historického mesta, avšak ponecháme to povolenejším historikom.

Dôšli sme k 6. októbru 1938!

Historického zasadnutia v Žiline zúčastnili sá z Trenčína dekan-farár msgr. Andrej Marsina, člen čištredného predsedníctva strany a senátor Hlinkovej slov. Ľudovej strany dr. Štefan Po-

Foto Trenčá, Trenčín.

*Jozef Duriš,
okr. veliteľ HG.*

Foto Trenčá, Trenčín.

*Hugo Urbánek,
oblastný veliteľ HG.*

lyák. Okrem týchto odcestovali tento deň do Žiliny, hnaní národnou túhou a nedokavosťou dr. Ján Zatko, predseda miestnej organizácie HSLS, prof. Fraňo Tiso a Štefan Markovič, miestny obchodník, — všetko to horliví a neohrození bojovníci za slovenské práva už dlhé a dlhé časy predtým.

Nech však, cestou svojho zápisníka, prehovorí k nám najprv dr. Ján Zatko:

„S Markovičom sme sa dohovorili, že si zamestujeme do Žiliny. Jeho staré auto ani vojsko nechcelo. Ráno kurboval aspoň pol hodiny, ale konečne predsa sa len rozbehlo. V Trenčianskej Teplej zastavil nás ťažádenec. — „Ved ja Vás poznám — hovorí — vezmite ma tiež so sebou, nech som aj ja na tej revolúcii v Žiline. Keď som už toľko od Čechov trpel, nech sa moje srdce aspoň teraz poteší.“ —

Ačkoľvek nič určitého sme nevedeli, predsa sme cítili čosi v podvedomí, že sa deje v Žiline niečo veľkého. V takomto smere padaly poznámky aj po ceste. — Už sme v Hričovci. Cestu nám zastavil muž, ako hoja, kýva palicom. Zastavili sme. „Už šliapem cestu peši 30 km. som ustati — hovorí — ale tam v Žiline chcem byť. Vezmte ma.“ Sotva dohovoril, už aj bol v káre, a fujazdilo sa ďalej do Žiliny.

V Žiline pred Katolíckym domom zástup ľudu, ulice preplňené, padajú heslá. Najviac nám však bilo do očí, že nikde sme nevideli četníkov a vojakov. Na miesto nich, však rozrušených mladých ľudí s páskami a dvojitým krížom na rukávoch... Rušný život... Zapojína sa historické zasadnutie — vyhlásenie manifestu... Čakame na od-

poved Prahy... Medzitým telefonujeme do Trenčína... Dávame zhovisť veľký autonomistický prapor... Nasleduje kapitulácia Prahy... Medzitým nadšené zástupy vynucujú si vztyčenie slovenských zástav na verejné budovy. Vyzdobili sme svoje auto autonomistickými praporami a nesieme veľkú autonomistickú zástavu domov... Príjdu do Trenčína hned sme ju vyvesili na vežu mestského domu, kde od toho času býva pripomienaná na zábradlí veže a hrdostou sa zavlní zavlaňaša hrud, keď sa ňu vzhliadneme, lebo má svoj historický pôvod zo 6. okt. 1938 a posvätená bola priamo kvapkami zo žriedla, ktoré vytŕsklo v Žiline.

Telefonická zpráva našich Trenčanov, meškajúcich v Žiline rozšírila sa mestom bleskúrychle, a obyvateľstvo v zápäti tejže, hned začalo svoje domov ozdobovať národnými a autonomistickými zástavami. Treba poznamenať, že Trenčín mal už svoje autonomistické zástavy pripravené 5. júla 1937, pod ktorými Trenčania zúčastnili sa veľkej významnej turičnej manifestácie v Bratislave. Tieto im však okresný úrad zhabal. Teraz naši ľudia už nebojácnne a neohrozené dožadovali sa ich vydania a okresný úrad nič iného urobil nemohol, ako že ich žiadosti vyhovel. — A tito nemí, v kobkách centralistického režimu žalárovaní svedkovia júlovej bratislavskej manifestácie vyrojili sa nad strechy nadšeného mesta a smelo vejúc hlasno hlásali, že Slovák stal sa pánom na Slovensku a nikto iný a tu pánom mimo neho nikto iný ani nebude.

7. októbra ráno mesto topilo sa už v záplave autonomistickej zástav.

Toho istého dňa o 11. hodine úradníci okresnej nemocenskej poistovne, ktorí boli prívržencami Hlinkovej slovenskej ľudovej strany, bez vedomia vedúceho úradníka, objednali slovenskú autonomistickú zástavu, a túto Jozef Durža, Jozef Habánek a Ludovít Červínek vyvesili na budovu.

8. októbra dr. Ján Začko, predseda miestnej organizácie HSĽS svolal na 5. hod. poobede miestnych vedúcich činitelov bez rozdielu na ich politické a náboženské vierovyznanie za účelom utvorenia Slovenského národného výboru. Určenú hodinu sišli sa v malej sieni radnice. Keďže sa jedná skutočne o historický akt, z tejto schôdze prinášame zápisnicu v plnom znení:

Zápisnica

z prvého zasadnutia Slovenského národného výboru v Trenčíne, vydržiavaného dňa 8. októbra 1938 v miestnosti malého sálu mestského domu, za prítomnosti pozvaných páнов:

dr. Ján Začko, advokát, dr. Michal Slávik, verejný notár, dr. Schwertner, advokát, Štefan Ondraška, štb. rotm. v. v., Pavel Jančovič, obv. tajomník HSĽS., inž. Gustáv Dohnányi, staviteľ, Cyril Svoboda, riaditeľ v. v., Alex. Maráky, mestský staviteľ, Tesár, želez. úradník,

Jančovič, natierač, Buday, mestský úr. v. v., msgr. Andrej Marsina, dekanfarár, Štefan Jakubóczy notár, Dominik Filip, staviteľ, Ján Zverec, úr. nem. poist., Andrej Janáč, roľník, Augustín Hlávka, robotník, Adam Benko, robotník, Rudolf Misz, opit, Jozef Reihel starosta mesta, František Jakubeczy, úr. okr. úradu, Juraj Boček, správca učiteľ v. v., Ján Sekanina, úradník, Arnošt Szabafy, úradník, Jozef Putz, puškár, Cyril Bodicky, ev. farár v. v., Ludovít Kraičovič, robotník.

Program zasadnutia:

Utvorenia Slovenského národného výboru a založenie Hlinkových slovenských gárd v Trenčíne.

Zasadnutie započalo o 18.30 hod. Predseda Slobodnej ľudovej strany v Trenčíne dr. Ján Začko, srdečne privítal prítomných a prehovoril v krátkosti o význame posledných udalostí dnešnej

Foto Trenčá, Trenčín.

Ján Pokorný,
miestny veliteľ HG.

Foto Trenčá, Trenčín.

Štefan Markovič,
oblastny doverník HG.

doby, menovite o situácii pred mobilizáciou a za mobilizáciu v Čsl. republike. Poukázal na konferenciu 4. veľmoci v Mnichove, o jej význame a vzťahoch európskej politiky, o otázke Česko-slovenska, ohľadne riešenia národnostných otázok sudetonefeských, slovenských, poľských, rusinských a maďarských, ďalej vyzdvihnut historický deň Slovákov, deň 6. októbra 1938 v Žiline, kde bola ustanovená nová slovenská vláda a to v čele s podpred-

sedom Slovenskej strany hlinkovej dr. Jozefom Tisom, minister-ským predsedom pre správu Slovenska, spolu s ostatnými sloven-skými ministrami a to s Matúšom Černákom, dr. Ferdinandom Ďurčanským, Pavlom Teplánskym a Jánom Lichnerom, ktorí dnešný deň skladajú sľub a dnešným dňom preberajú vládnú moc výkonnú na samostatnom Slovensku.

Fe týchto slovách dr. Ján Zafko prosil prítomných, aby zo svojho lôna zvolili si predsedu, na čo prítomní jednohlasne zvolili dr. Jána Zafku za predsedu a písaním zápisnice bol poverený Rudolf Červeňan.

Do zvolení predsedu podal tento návrh na utvorenie Slovenského národného výboru v Trenčíne, vysvetlil prítomným vý-

Palo Jančovič,
obv. tajomník HSLŠ.

Foto Trenčá, Trenčín.
Tono Selecký,
autor pochodov trenčianskej
HG a HM.

znam a účel tejto inštitúcie. Spomenul, že v každom slovenskom meste sa utvára Slovenský národný výbor, ktorý má za účel udržovať poriadok a kázeň medzi obyvateľstvom, ďalej na pomoc obecným radám a zastupiteľstvám tak, aby v zájomnosti vznikla jedna slovenská vôle, udržať dobrý styk a priateľstvo medzi obyvateľstvom všetkých národností, žijúcich na Slovensku. Zachovať slovenský národný majetok, čo znamená súčasne faktické prevzatie moci v obci.

Prítomní po vypočutí predsedu jednohlasne sa usnášajú na utvorení Slovenského národného výboru v Trenčíne. Po tomto sa prikročilo k druhému bodu programu a sice k utvoreniu Hlinko-

vej slovenskej gardy v Trenčíne. Predseda spomenul, žeby bolo veľmi žiaduce, aby bola utvorená Hlinkova slovenská garda, ktorá by za spoluúčinkovania s vojskom a četníctvom pečovala o udržanie poriadku a kázne medzi občianstvom a podáva návrh na uskutočnenie tejto inštitúcie.

Návrh tento bol prítomnými jednohlasne prijaý a na návrh tajomníka Paľa Jančoviča za dočasného veliteľa Hlinkovej slovenskej gardy ustanovený bol prof. František Tiso a jeho zástupcom Štefan Ondrášek.

Medzi prítomnými podaný bol návrh na usporiadanie veľkého maniestu v Trenčíne. Tento návrh bol prijatý a stanovený na deň 16. októbra 1938, o $\frac{1}{2}$ hodine na hlavnom námestí.

V rámci voľných návrhov bol podaný návrh Ondreja Janáča, ohľadne pomoci pracovných síl na zemedelské práce a prídel poťahov, načo bolo usnesené vyslanie delegácie na patričné miesta.

Nakoľko dnešný program zasadnutia sa v podstate vyčerpal, k slovu sa už nikto neprihlásil, predseda podakoval prítomným a zasadnutie zaklúčil o 19. hod. 45 min.

Zápisnica uzavretá a podpísaná.

V týchto rušných dňoch zrodil sa pochod trenčianskej HG „Slováci stojte na chotári!“ ktorého text napísal R. Dilong a hudbu složil Tono Selecký, trenčiansky regenschori.

Slováci, stojte na chotári . . .

Hoj Slovač do ťikov si staň
za práva svojho rodu
nech sviera Tvoja ruka zbraň
za svojet za slobodu.

Len sa Ty Slovač neboj nič
máš vieri otcov dávnych
Ty si synom hrdinných
a bohatierov slávnych!

Ref.:

Slováci, stojte na chotári
hotovi za vlast umierať
hotovi škodcom zriec do tvári
s nimi si sily odmerať!

Tohto dňa predpoludním úradníci Slováci Krajského súdu, vyhľadali súdneho radcu dr. Štefana Tisu a oznamili mu, že so-

sbieli medzi sebou peniaze na vyhotovenie slovenskej autonomistickej zástavy a chcú ju vyvesiť na budovu Krajského súdu. Súčasne požiadali, aby toto oznámiel prezidentovi súdu Sedlákovi. Dr Štefan Tiso ich žiadosti vyhovel a odobral sa k prezidentovi Sedlákovi. Tento vypočujúc jeho sdelenie, odvetil „Keď nepovolím, bude zle a keď povolim azda bude tiež zle!“ Na to zástavu vyhotovili a túto večer o 6. hod. slávnostne vyvesili. Tejto slávnosti zúčastnili sa aj prvé formácie HG pod vedením prof. *Fraňa Tisu*. Keď slovenská autonomistická zástava slávnostne zaviala na budove Krajského súdu, dr. Štefan Tiso krátkou, ale veľmi dojimatou a nadšenou rečou zhodnotil význam tohto aktu.

Po zaspievani hymny „Hej Slováci!“ zástup zriadil sa v šík a spievajúc slovenské autonomistické piesne pochodoval k mestskému domu, kde ku shromaždeným prehovoril mestský pokladník Brtka. Zástup sa po tomto disciplinované rozišiel.

Vzácná národná slávnosť bola v Trenčíne 13. októbra o 18. hod. pred budovou miestnej pošty. Slovenskí poštári si vyhotovili slovenskú autonomistickú zástavu a postarali sa o to cestou miestneho Slovenského národného výboru, aby mohla byť vyvesená v rámci slávnosti na štátnej budove pošty. O veci sa chvstro dozvedeľa verejnosc Trenčína a veľkým zástupom preukázala svoju sympatiu k tejto udalosti. Spevokol „Drotár“ pod vedením svojho výtečného sbormajstra *J. Ďuriša* otvoril slávnosť s hymnou „Bože čos' rácil slovenskému ľudu“, po čom vzletnú reč povedal k prítomným akademik *Ivor Arvay* o udalostiach nového Slovenska. Spevokol zaspieval ešte starú našu národnú pieseň „Kto za pravdu horí svätej obeti“, po ktorej stručne prehovoril o najpotrebnejších úlohách našej štátnosti prof. *František Tiso* a vyzval roduverných Slovákov, aby vstúpili do Hlinkovej gardy, ktorá je povolená udržiavať poriadok, chrániť majetok a vzbudzovať povedomého autonomistického ducha. Nadšené shromaždenie stále volalo novému Slovensku a slovenskej vláde na slávu a na konci dojemne zaspievalo „Hej, Slováci!“

15. októbra precestovala slovenská vláda cez Trenčín na východ. — Včas ráno dozvedela sa verejnosc mesta, že min. predsedu dr. Jozef Tiso pride z Bánoviec autom a tu nastúpi do zvláštneho vlaku. Zvesť sa bleskúrychle rozšírila a o 8.30 hod. zástup obecenstva prepnil priestor pred želeničnou stanicou. Došťavila sa i čestná rota vojska, zástupci úradov, škôl a ver. života. Pán ministerský predseda prišiel 8 hod. 45 min. Hlásili sa mu okr. náčelník dr. Edo Galvánek, starosta mesta Jozef Reihel, za miestnu organizáciu HSĽS pozdravil p. min. predsedu dr. Ján Zatko a kyticu mu odovzdaly paní H. Hohmiková, žiačka A. Porubská a žiak Saša Markovič. Pán min. predseda podakoval sa za

uvítanie a vo svojej reči vyzdvihol, že víťazstvo slovenského národa je víťazstvom prirodzeného práva. Potom sa priateľsky poshováral s prítomnými. Medzitým došiel vlak, z ktorého vystúpili min. dopravy *Ján Lichner* a kraj. prezident dr. Julian Šimko. Po krátkom privítaní hostia sadli si do vlaku a za veľkých ovácií obecenstva odcestovali na východ, aby cestou vystúpili v Ružomberku a položili tu na hrob nebohého Vodec národa Andreja Hlinku veniec.

Foto Trenčín, Trenčín.

Okr. náčelník dr. Edo Galvánek hlásí sa dňa 15. okt. pánu ministerškému predsedovi dr. Jozefovi Tisovi.

Na 16. októbra svolaná bola verejná manifestácia, na ktorú zavítali min. pravosúdia dr. Ferdinand Durčanský, šef propagandy Šaňo Mach, kanonik dr. Karol Körper, dr. Jošo Kirschbaum, Palo Černogurský a dr. Karol Klinovský. Z tejto príležitosti Slovenský národný výbor v Trenčíne vydal toto „Pozvanie“:

Pozvanie na národnú manifestáciu

pri uvítaní člena slovenskej vlády, p. ministra pravosúdia dr. Ferdinanda Durčanského

v Trenčíne 16. októbra (v nedele) o pol 12. hodine na námestí Masarykovom.

Starobylé mesto a historické okolie s veľkou radosťou čaká na jeho príchod a dá tomu prejav v ten deň na manifestačnom shromaždení.

Program:

O pol 10. hod. vo farskom chráme kázeň a poďakujúce služby Božie, že sa slovenský národ dožil svojej samobytnosti a štátnosti.

O 11. hod. sostaví sa sprievod v Matúškovej ulici a pojde na Masarykovo námestie, kde o pol 12. hod. (v poludní) bude
slávnostné shromaždenie,

ktoré otvorí a ministra privíta predseda Slovenského národného výboru dr. Ján Zatko. Potom prehovorí minister pravosúdia dr. Ferdinand Durčanský a red. Šaňo Mach.

Slováci!

Príďte všetci osláviť svoje národné víťazstvo a okázale a nadšene víťajte zástupcu slovenskej vlády! Okolité obce prosíme, aby sa dostavily s hudbami, prápormi a kvetinami. Trenčanov žiadame, aby vyzdobili svoje domy.

Do radostného videnia v Trenčíne!

*Slovenský národný výbor
v Trenčíne.*

Foto Trenčín, Trenčín.

Starosta mesta víta ministra dr. Ferdinanda Durčanského

Mesto už od časného rána bolo na nohách. Na tvárich obyvateľstva bolo čosi slávnostne-velebného, z očí dalo sa vycítať, že dnes mesto má slávny deň. Domy ozdobené boli národnými a autonomistickými zástavami. Na námestí čakala na slávnostných vzácných hostí bohatu vyzdobená tribúna a starodávna trenčianska brána, v našich ľudových piesňach tak krásne ospievaná, ako by bola svoje neviditeľné ruky vzťahovala k prichádzajúcim hostom... Všade jas a radosť, nadšenie a predtuchy veľkých emocií... Ale nie len mestské obyvateľstvo tešilo a radovalo sa v túžobnom očakávaní, videli sme tu ľudí z bližšieho i dalekého okolia v pestrých slovenských krojoch. Skutočne, ako by celé mesto bolo vyšlo tento deň zpod geniálneho štetca nadšeného umelca maliara...

O 11. hod. minister pravosúdia dr. Ferdinand Durčanský so svojim sprievodom zavítal do slávnostne naladeného mesta. Pri slávobráne privítal ho starosta mesta Jozef Reihel a predseda

Foto Trenčín, Trenčín.

Msgr. Maršina v rozhovore s ministrom dr. Durčanským.

Slovenského národného výboru dr. Ján Zatko. Hlásili sa mu prednostovia úradov, vojska a korporácií. Slečna Kaika Porubská odovzdala pánu ministru kyticu. Pán minister sa krátko poďakoval a prisľúbil, že všemožne sa vynasnaží, aby napomáhal Považiu, nakoľko i on sám je rodákom z tej starodávnej slávnej Trenčianskej stolice...

Po privítaní odobral sa so svojim sprievodom na nádherne ozdobenú tribúnou.

Shromaždenie otvoril dr. Ján Zatko, predseda miestneho Slovenského národného výboru.

Reč predsedu Slovenského národného výboru dr. Jána Zašku, nakoľko sa nám zachovala v pôvodine prinášame:

Hlinkovej garde volám: Na stráž!

*Udržujte pokoj a poriadok, ale hromovým volaním uajte na jasno,
že Slovensko je tu a Slovensko tu bude.*

Slovaci! Slovenky!

Minulú sobotu večer o 7. hod. prišla prvá slovenská vláda na čele s ministerským predstedom dr. Jozefom Tisom do hlavného mesta Slovenska Bratislavu a prevzala vládu do svojich rúk. Bratislava jásala národ plesal.

Hned na druhý deň v nedelu počujeme, ako druhý člen vlády lietadlom príšiel od Košíc a celý týždeň sme očúvali ako jednohočlennovia vlády krájajú eter Slovenska.

Ked takto vláda zaistila si duchom Slovensko na jej končinach, bola si bezpečná, že jeho srdce náš staroslovny slovenský Trenčín verne a oddane sa bije o podiel na budovaní nového Slovenska, dñe deklardacie prijatej 6. októbra v Žiline.

Toto je ovocím práce Andreja Hlinku!

Toto je ovocím práce mladej slovenskej generácie, na čele s veľkým bojovníkom časopisu Nástup, na čele ktorého stál príslušný p. minister dr. Ferdinand Durčanský.

Pán minister viem, že od nastúpenia v svoj štát krájate eter Slovensko obetovaním svojho zdravia a života

vieme, že ste tvorostí tatranskej žuly

sndáme Vás mladý elán

Vás široký rozhľad,

Vás vysoké uzdelanie,

a dňavame sa do Vašich služieb. Vedte nás, nech je tento mladý Tatranský národ na hodnoty so všetkými susedmi vyrovnaným veľkým národom.

Pán minister! Jako predstava miestneho a okresného slovenského národného výboru srdečne Vás vltam u nás v Trenčíne!

Trenčín nesätil od ľudskej pamäti tak radostných chvíľ ako sú príomné.

Uvidite jednotný Trenčín!

Uvidite, že Trenčania majú srdce a kľavu na mieste a hľásia sa o podiel na budovaní nového Slovenska.

Majte z toho sám radosť a posilnenie pre ľahké alohy svojho štátu.

Nech Vám Boh Všemohúci pomôcha!

Po skončení privítani dr. Zašku predstavil p. ministru reprezentantov úradov a korporácií.

Po jeho vzletnom prejave chcpil sa slova s veľkým nadšením prijatý šéf propagandy Šaňo Mach. Vo svojej reči so zápalom

vyprával o Trenčíne, o borbe, ktorú tu započal začiatkom tohto roka. Spomenul svoje žalárovanie v trenčianskom väzení. Porovnával náš slovenský prevrat s prevratom, ako by ho na pr. robili židomarxisti, keby oni boli zvítazili. Nevyliali sme kvapku krvi — pokračoval — nikoho sme pre jeho politické presvedčenie nezavreli, nepotrebujeme krvi, ani žandárov, lebo naša pravda je čistá, vyviera z našich duší a sŕdc. Kto sa ale dopustil podvodov a krádeží, kto nám pil krvi, kto tyl na úkor nášho ľudu, s tým zúčtujeme. Zmenil sa ostro aj o židovskej otázke v smere, že mnohí židia idú s rozvratnými živlami ruka v ruke, ba niektorí z nich ešte aj huckajú ľud proti slovenskej samohybnosti a vláde.

Predseda shromaždenia dr. Zaško prerušuje Šaňa Macha, lebo hlási sa Prešov. Nastáva krásny symbolický moment keď shromaždenie Trenčína načúva radiom preneseným slovám predsedu vlády dr. Jozefa Tisu, rečniaceho na východe, v Prešove.

Foto Trenčín, Trenčín.

Šéf propagandy Šaňo Mach počas svojej reči dňa 16. okt. 1938

Dr. Tiso odkazuje Trenčanom, aby sa držali, lebo v tom nadšení, ktoré oni vždy preukazovali môže ich prevýšiť v nadšení a odúsevnení východ. Po týchto slovách zástupy, shromaždené v Prešove počúvali z amplionu slová ministra dr. Ferdinanda Durčanského, ktorý medzi iným povedal: Dlhé roky sa madarská politika, veda namáhala, aby stvorila jednotný národ uhorský. 20 rokov sa namáhala česká politika stvoriť jednotný národ československý. Nič nedokázali! Ale naproti tomu čarovný duch Andreja Hlinku dokázal, že slovenský národ po rozličných stranach rozcapartený je dnes jednotný.

Jedno citi, za jedno chce bojovať, za jedno pracovať! Márne sú všetky teorie. Krv sa nezaprie.

Tá istá krv koluje v Šariši, Zemplíne, na Spiši, ako v Trenčíne! (Mládež skanduje: Jeden národ, jeden duch!) Slovensko je dnes jeden duch a jedno telo. Kto by chcel trhať niečo z tohto tela, oproti tomu sa do chlapa postavíme. Košice sú telom slovenského národa a budeme si ich brániť do poslednej kvapky krvi! (Mládež skanduje: Košice si nedáme! Košice si nedáme!)

Ako sme sa s celou rozhodnosťou vedeli postaviť oproti prehmatom českej politiky, budeme sa vedieť postaviť aj proti neoprávneným chúškam Maďarov.

My sme Maďarov vždy rešpektovali a aj ich budeme rešpektovať, kým oni budú rešpektovať naše záujmy. Úpravu hraníc predstavujeme si tak, že kolko Slovákov je v Maďarsku, toľko Maďarov ostane na Slovensku. Keď Slováci musia sa uspokojiť

Foto Trefná, Trenčín.

Minister dr. Ferdinand Durčanský reční.

so svojím osudom v Maďarsku, musia sa aj Maďari uspokojiť so svojím osudom na Slovensku. V tomto sме všetci jednotní a Trenčín za túto jednotu manifestuje tak nádherným spôsobom, aký som ešte nevidel.

Túto jednotu si zachovajme a zveľaďujme, lebo čaká na nás ešte veľa práce. K tejto práci volám vás všetkých a na túto prácu prosím od Boha požehnanie.

Celá reč ministra vysielaná bola súčasne do Prešova a Trenčína, prerušovali túto takmer po každej vete skandovaním hesla: *Jeden národ — jeden duch!*

Po ministrovej reči ujal sa znova slova šéf propagandy Šaňo Mach, ktorý poukázal ešte na to, aký majú Židia podiel na maďarčení v našich čisto slovenských mestách, ako agitujú ešte i teraz za Maďarsko a ako zbabele utekali z pohraničia.

Potom sa ujal slova dr. Karol Körper, ktorý poukázal na veľké zmeny, nastavšie na Slovensku v poslednom týždni. Po ňom hovoril Pašo Čarnogurský o školskej politike, ktorú chce uskutočniť nová slovenská vláda.

Teraz ujíma sa slova osobný tajomník ministra pravosúdia dr. Josef Kirschbaum a nadšenými slovami povzbudzuje prítomných k vytrvalosti a k práci na dobudovaní úplnej slovenskej slobody. Pozdrav pre amerických Slovákov predniesol dr. Karol Klinovský.

Predsedu shromaždenia dr. Ján Zafko manifestáciu zaklúčil a po zaspievavaní hymny „Hej Slováci“ a „Kto za pravdu horí“ — obrovský zástup sa v najväčšom poriadku rozšiel.

Po zakončení shromaždenia odobral sa minister dr. Ďurčanský do budovy sedarie, aby položil kyticu do cely, v ktorej bol väznený dr. Tiso a Š. Mach. Šiel do väznice v sprievode hl. št. zástupcu a svojho sprievodu. Vo väznici sa mu hlásil správca väznice a ostatný personál. V cele, ktorá na návštěvu bola už pripravená, oslovil minister dr. Ďurčanský prítomných týmito slovami:

Prichádzam sem, aby som složil kyticu ruží, darovaných mi z lásky, na to miesto, kde odpykával svoj trest terajší ministerský predseda a Š. Mach. Činím tak v plnom vedomí dosahu tohto skutku, i keď zdanlive protireči ustanoveniam zákona a teda aj funkcií ministra spravedlnosti, ktorú zastávam. Činím tak preto, aby som dokumentoval rozpor života sa zákonom, pravdy s ustanoveniami zákona, pre ktorý rozpor dostávali sa ľudia do väzenia. Zákon na ochranu republiky, ktorý mal slúžiť ochrane štátnych záujmov, bol používaný k ochrane cieľov výslovne osobných, ktoré zneužitie viedlo k fažkému poškodeniu tohto štátu. Ruže tieto skladám na znak toho, že v budúcnosti tento rozpor spravodlivosti s právnymi predpismi musí prestati. Cieľom našim je, aby v smysle slov Pascala nemohlo sa stať, aby, keď nemožno docieliť toho, aby to, čo je spravodlivé bolo mocným, stalo sa to, čo je mocné spravodlivým".

Po týchto slovách minister dr. Ďurčanský položil kyticu ruží na stolík cely. Všetci prítomní sledovali tento akt v nemom pochúzení.

Po obede, ktorý sa konal na fare, minister so svojím doprovodom navštívil dôst. pána provinciála Piaristov, spisovateľa Jozefa Bráneckého. Táto návštěva je hlavne historicky dôležitá, že

tu sa sankcionoval nás národný pozdrav „*Na stráž!*“ Šéf propagandy Šaňo Mach totiž vzpomienul, že cestou do Trenčína ľudia ich zdravili zdvihnutím pravice a povedomými výkrikmi — Na stráž! Po tomto prehlásil, že našim pozdravom, ktorý by tak výstižne charakterizoval nás minulý a budúci boj, nič iného byť nemôže, ako — „*Na stráž!*“

25. októbra malo mestské zastupiteľstvo svoje riadne zasadnutie, na ktorom zastupiteľský sbor sa jednohlasne usnesol zasláť tento pozdravný telegram prvej slovenskej vláde:

„Zo zasadnutia zastupiteľského sboru mesta Trenčína dovoľujeme si Vás pán predsedu pozdraviť. Uistujeme Vás o našej oddanosti a vernosti, sľubujúc, že zo všetkých sôl sa vynasnažíme spolupracovať s Vami na zaistení štastných dní slovenského národa.“

Mestské zastupiteľstvo na svojom mimoriadnom zasadnutí 2. novembra, Masarykovo námestie premenovalo na *námestie Andreja Hlinku*, ulicu dr. Beneša na ulicu Martina Rázusa a Tyršovu ulicu na Bratislavskú cestu.

Spomenút treba ako charakteristiku dobrej vôle slovenskej vlády pre svojich zaslúžilých pracovníkov-Trenčanov, že v týchto dňoch advokát dr. Ján Začko, predseda miestnej organizácie HSLS atď., menovaný bol ministrom pravosúdia dr. Ďurčanským za verejného notára. Za vl. komisára Okresnej nemocenskej poistovne vymenovaný bol dňom 4. novembra obvodný tajomník Paňo Jančovič.

13. novembra položený bol základný kameň Katolického kultúrneho domu. Pri tomto akte prehovoril pôvodca myšlienky msgr. *Andrej Marsina*.

Deň siednotenia všetkých politických strán na Slovensku oslávili i Trenčín patričným dôstojným spôsobom dňa 20. novembra. Slávostná schôdza konala sa vo veľkej sieni hotelu „Tatra“. Sieň bola z tejto príležitosti vokusne ozdobená v duchu slovenského svojrázu. Slávost otvoril predseda Slovenského národného výboru dr. Ján Začko a privítal slávostného rečníka trenčianskeho rodáka dr. Aladára Kočíša, redaktora Slováka. Rečník vo svojom prejave zdôrazňoval hlavne význam slovenského sbratrenia a odstránenie jalových sporov medzi Slovákom jednej krvi. Za bývalú lidovú stranu prehovoril starosta *Jozef Reihel*, za agrárnu *Ludovít Tomáška*, za živnostenskú *Ján Stejs*. — Predseda miestnej organizácie HSLS požiadal seniora Bodického, aby aj on prehovoril niekoľkými slovami. Tento ale odvetil, že tak učiniť by mohol iba so súhlasom svojej Slovenskej národnej strany. Slávost zaklúčená bola hymnou „*Hej Slováci!*“

Ako Česi s nami ešte i teraz smýšlali najlepšie charakterizuje hlášenie Štefana Markoviča (DSHG), dľa ktorého robily sa na trenčianskom Sborovom veliteľstve V. prípravy na vojenské novoobsadenie Slovenska. Plukovník generálneho štátu Sýkora nedoporučuje ozbrojiť HG, lebo vraj je to nespoľahlivý element, naproti tomu ale doporučuje, aby bol ozbrojený Sokol, českí úradníci a zriadenci. Medzi iným hľásal, že dôverné veci nemožno prejednávať pred slovenskými dôstojinskimi.

Na deň 30. novembra na úctenie pamiatky nebohého vodcu slovenského národa Andreja Hlinku, Slovenský národný výbor v Trenčíne usporiadal večierok a na tento obyvateľov povolával týmto plakátom:

Slovenský národný výbor v Trenčíne

uctí pamiatku vodevu národa

Andreja Hlinku

v stredu 30. novembra 1938 o 20. hodine v Tatre.

Program:

1. M. Schneider-Trnavský: Bože čos' rácil... — spieva okr. učiteľský spevokol pod vedením správca Karola Kresánka.
2. Slávostná reč. — Michal Balažovič, školský inšp.
3. M. Schneider-Trnavský: Od Dunaja hlbokeho... — spieva okr. učiteľský spevokol pod vedením správca Karola Kresánka.
4. H. Drevenický: Odkaz — odpoved... prednesie dr. Ján Začko, predseda Slovenského národného výboru.
5. Melodram. I. čiastka ku dňu 21. augusta 1938. I klesol orol... od Ig. Grebáča-Orlova. (Nad raky Andreja Hlinku). II. čiastka ku dňu 30. novembra 1938: Resurectio... od Slav. Lubomierova. (Vítazstvo Hlinkovej idey). — Hudba od Jozefa Kresánka. — Prednesie M. Prístupný. — Pri klavíri autor.
6. Hymna. — Spieva obecenstvo.

Vstup voľný. — Dobrovoľné príspevky obrátia sa na pomoc uprchlíkov.

Program sa začal slovenskou chrámovou hymnou „Bože čos' rácil“. Spieval spevokol okr. učiteľov pod vedením osvedčeného dirigenta p. Karola Kresánka. Slávostná reč p. Michala Balažoviča, šk. inšpektora o mŕtvom vodevovi slov. národa, ktorý vekostou ducha poráža zákon o zániku, na širokej báze rozprestrela chvíľe, kedy Andrej Hlinka v národe našiel súhlas pre autonómiu Slovenska. Nasledoval dojímavý spev „Od Dunaja hlbokeho“ spieval spomenutý spevokol. „Odkaz — odpoved“, báseň od H.

Drevenického, prednisiol vážnym tempom dr. Ján *Zatko*, predseda národného výboru. Posledný bod bol umeleckou poklonou pred A. Hlinkom. Melodrama zhudobnená Joz. *Kresákom* dvojakou stavbou — I klesol orol..., Resurrectio — vychytalo myseľ rožovanú a myšlienkami tónov sedalo do spomienok, kedy sme pri Hlinkovi, orlovi, kym neklesol, pili pôžitok slova. Po takej meditácii sa dobre dalo obecenstvu spievať „Hej, Slováci“.

Cistý výtažok z tohto podareného večierku činil 2200.— Ks a tento obnos zaslaný bol v prospech utečencov z obsadeného územia Slovenskej Lige v Bratislave, ktorá sa zvláštnym prípisom za tento dar podakovala.

V týchto dňoch na celo miestnych úradov namiesto Čechov menovaní boli slovenskou vládou slovenskí úradníci. Prezidentom krajského súdu stal sa s. r. dr. Štefan *Tiso*, prokurátorom s. r.

Foto Trenčín, Trenčín.

Náčelník politického štátu HG Karol Murgaš hovorí ku gardistom.

dr. Gerhard *Šebák*, predsedom trestného senátu s. r. Ondrej *Adamovič*, prednostom okr. súdu dr. Ján *Nemeš*. Za riaditeľa bernej správy menovaný bol fin. radca *Ludovít Ferienčík*, za prednostu berného úradu Ján *Honsza*, za riaditeľa Obchodnej akademie prof. Bruno *Ripka*.

11. decembra skladali trenčianski, ilavskí a púchovskí gardisti, tvoriaci 28. oblasť HG prísahu do rúk zástupcu hl. veliteľa Karla Murgaša. Na tento deň sišlo sa v Trenčíne 5800 gardistov a civilného obyvateľstva na 10.000. Celé Hlinkovo námestie bolo prepínené. Domky ozdobené zástavami a ľud nadšený.

Pred ozdobenou tribúnnou, na ktorej vidieť bolo reprezentantom verejného života a veliteľom HG stál Karol Murgaš v zastú-

pení hl. veliteľstva HG a pred ním defilovalo 5800 gardistov. Toto defilé trvalo jednu a pol hodiny. Po defilé ku gardistom a ostatným prehovoril Karol Murgaš, náčelník politického štátu HG, senátor dr. Štefan Polyák, vl. komisár Ján Farkaš, dr. Zatko, ver. notár, Palo Jančovič, obv. tajomník, obl. veliteľ H. Urbánek a dr. Rezucha.

18. decembra konaly sa voľby do prvého slovenského snemu: 5836 hlasov padlo pre slovenskú vládu a len 212 sa postavilo proti nej. Nehlasovalo 509. V meste bolo 11 volebných komisií. Pri tak zvanej českej volebnej komisii, ktorá bola v št. mestianke, kde len Česi hlasovali, bolo 775 hlasov „ano“ a 170 „nie“ — Česí spoluobčania teda takto ukázali tú svoju omáalaná bratskú lásku k samostatnému slovenskému národu.

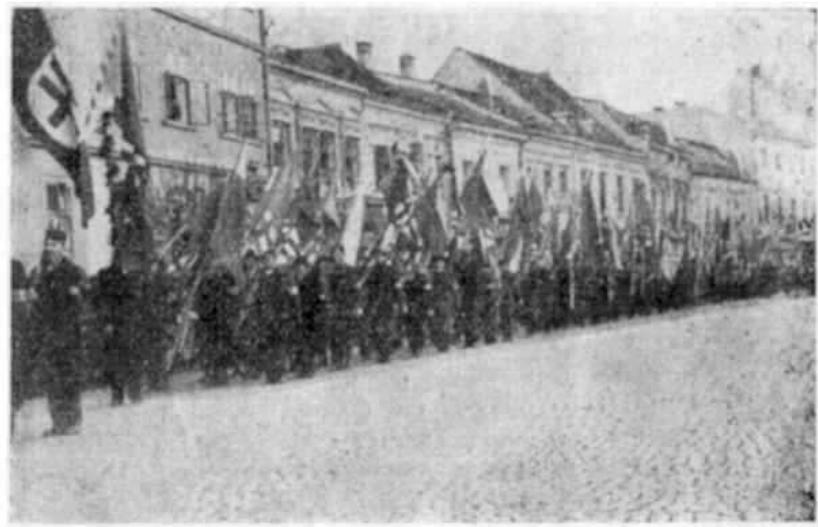

Foto Trenčín, Trenčín.

Defile HG.

Posledné zasadnutie Slovenského národného výboru v Trenčíne bol 5. januára 1939. Na tomto jeho predseda rekapituloval jeho činnosť a dakoval členom za ich ochotnú a obetavú prácu.

13. februára 1939 založená bola v Trenčíne HM. Ustanovujúca schôdza konala sa v miestnosti hotelu Tatra, kde za okr. veliteľa zvolený bol prof. Solčanský.

Vidime, že náš starodávny bojovný Trenčín vo svojom boji neustával ani po obdržaní autonómie, ale všemožne staral sa o to, aby myšlienka slovenskej pravdy, slovenských práv realizovaná bola až do posledných dôsledkov a vyvrcholila v absolútne neodvislej slovenskej štátnosti, na vybudovanie ktorej mal tiež ľvi podiel...

* * *

**Bratia a Ján
OPPELT
UI ČELI**

Trenčín, Hlinkovo námestie
Bratislava, Hotel Palace

vyrába vatu, preš pripravky,
bieležeň, veľký sklad záclon,
kobercov, linočka

Podnikateľstvo stavieb

Rudolf Hekr

staviteľ ■ Trenčín

Architekt staviteľ'

FRANTIŠEK TOMEK

Trenčín

Veľkoobchod papierom
a kníhupectvom

E. ŠEVČÍK a SPOL.

Trenčín, tel. 54.

**Živnostenský
úverny ústav
v Trenčíne**

Rojnícké vzájomné pokladnice
družstvo s ručením obmedzeným

Trenčín

Občiansky úverny ústav

dr. s r. o.

Trenčín

**Prvá slovenská továrňa na droždie,
lieh a pokrmové masti,
úč. spol. v Trenčíne**

odporúča svoje
prvotriedne výrobky

Droždie KHN výbornej kvality
a trvanlivosti

POKRMOVÉ TUKY:

Figaro mliečny margarin

Cedrus margarin

Kolos rastlinný margarin

Tatra kokusový tuk obyčajný

Destiláty

Velajemné likéry a obyčajné likéry
DODÁVAME ČO ÚČTUIEME

Ing. Jaroslav Ročák

STAVITEL - TRENČÍN

Prevádzka stavby všetkého druhu

Prvá Trenčianska nábytková
továrňa

I. REPKA a SPOL.

Výroba nábytok každého druhu

TRENČÍN

Architekt

Jozef Cevela

staviteľ

TRENČÍN

R. LIFKA

kvetináre - obch. záhradníctvo

Trenčín

Mestská sporiteľňa

Trenčín

Remeselnicky

nákupný
dom

Ing. Emil Löwenbein
Trenčín

Založené 1850 Telefon: 165

Samuel Fürst

Koloniálny veľkoobchod

Trenčín

Odevný dom

Samuel Weiss ml., Trenčín

Vlastná výroba konfekcie

Anton földvári

umelecké a stavebné zámočníctvo
výroba kovových výkladov
a telefónnych konštrukcií,
odborná dielňa na opravu
váh a závaží, elektr. a autogen.
svarovanie

Trenčín

Štefánikova 10 - Tel. 202

Odevný dom

,City“

JOZEF WEISZ

Trenčín, Hviezdoslavova ulica

Adolf Sűsz

Velkoobchod módnym,
strižným a krátkym tovarom

Trenčín

JOZEF BÁRDOS

C U K R Á R N A

T R E N C I N

Juliusa
Kohna syn
TRENČÍN

veľkoobchod drevom
a lesný priemysel

J. BREDER

Ústredné kúrenie, vodovody,
hygienické zariadenia
a kl'empierstvo

TRENČÍN Telefon 179

**SAMUEL
LÓWENBEIN**

veľkoobchod
drevom

TRENČÍN

Ernest Koth

obchod s kožou
a hnacie remene –
Jazdné kolá

Trenčín

Ludovít Sűsz

obchod módnym
a strižným tovarom

Výber najkrajších dámskych
a pánskych látok a hodvábov

TRENČÍN

- Koberce
- Záclony
- Linoleum

u firmy

J. Kurländer, Trenčín

**S. HORN
A SYN**

továrnā na salámové
a konzervy

TRENČÍN

Govažský cukrovar
úč. spol.

v Trenčianskej Teplej

Auto - moto - JAWA
Autodílna, autodelňa, garáže
Všechny potřeby pro auta

Anton Vítek

TRENČÍN

Štefánikova cesta 8 - Telefon 193.

Hudobné nástroje všetkého
druhu najlepšie kúpite u firmy

VÁCLAV MÚČKA

hudobný nástrojár

TRENČÍN, Hviezdoslavova 35

Ladenie a všechny opravy sa odboracé
prevádzajú

**S. HORN
A SYN**

továrnā na salámové
a konzervy

TRENČÍN

Govažský cukrovar
úč. spol.

v Trenčianskej Teplej

Auto - moto - JAWA
Autodílna, autodelňa, garáže
Všechny potřeby pro auta

Anton Vítek

TRENČÍN

Štefánikova cesta 8 - Telefon 193.

Hudobné nástroje všetkého
druhu najlepšie kúpite u firmy

VÁCLAV MÚČKA

hudobný nástrojár

TRENČÍN, Hviezdoslavova 35

Ladenie a všechny opravy sa odboracé
prevádzajú

Eugen Groag

zasielateľ,
doprava
nábytku

Trenčín

Telefon č. 8

Jozef Appelt ml.

obch. mliešaným a boloniálnym
tovarom, predaj uhlia, koksu
a pal. dreva

Trenčín, Bratislavská cesta - Tel 128

Parná píla

EMIL WEIL,

obchod drevom, uhlím
a stavebným materiálom

TRENČÍN

TEL. 192.

Max Fried

kníhkupectvo a papiernictvo

TRENČÍN

Simon Löwien nást.

Trenčín

obchod železom, stavebným
materiálom a buchtynským riadom

Zamarovská tehelná úč. spol.

Trenčín

Leopold Gansel

papiernictvo a kníhtlačiareň
Trenčín

Slovenská všeobecná
úverná banka
fil. Trenčín

Alexander Grossmann

krajčírsky závod, Trenčín

Zasielateľ - Spediteur

Oskar Biermann

Trenčín

Odevný dom

Knöpfelmacher

Trenčín

Tlapa a Andel

veľkoobchod sklom, Trenčín

SAMUEL ZUGMANN

Prvá parna pekáreň, Trenčín
Domáci chlieb!

DROGERIA

A. Kubíček A SPOL.
FOTOCENTRÁLA

Jára Smutný

šicie stroje

velocipedy

Trenčín

BRATIA JANOUŠKOVCI, PRAHA
tov. éterických olejov, trestí a chem. výrobkov

Výhradný sklad a zastúpenie pre Slovensko

„HERBARIA“ Liška a spol., Trenčín

Reštaurácia, vinárna **BODEGA**
majiteľ M. ŠTEFANEK má domácu
kuchynu. — Kto sem príde, u kmotrej
sa dobre naje, pivom smäď zaleje,
dobrého vína sa napije.

MICHAL J. HUBOCKÝ
stavebné zámožníctvo
a železné konštrukcie
TRENČÍN

ARCHITEKT
DOMINIK FILIPP
STAVITEL
TRENČÍN

BAŤA
predajňa Trenčín

J. Žaludek a spol.
pánske a dámske krajčírstvo
Trenčín Telefon 92

Umelccké stolárske družstvo
SVOJPOMOC
výroba nábytku, zariadení
a stavebných prác
TRENČÍN

Adolf Krúpa
sochársko - kamenársky závod
výroba náhrobných pomníkov
TRENČÍN

KAROL
CELLER
KOLONIAL A LAHÓDKY
TRENČÍN

Autodielňa
Valentín SKOK
Trenčianske Teplice
Oprava aut a motocyklov

František Pivovárci
vojenský a civilný krajčír
Trenčín

KONIFERUM

medicinálna borovička je pravý
borievkový destilát a práve pre
svoju liečivú vlastnosť nemá chý-
bať ani v jednej domácnosti.

Účinkuje zázračne pri nachladnutí
a žalúdkových fažobách.

Prvá slovenská továreň likérov úč. spol.

V TRENČÍNE